

Гасвая О.В.
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права,
заступник декана з наукової роботи
факультету Соціально-гуманітарних технологій,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Стрімке старіння населення у розвинених країнах світу зумовлює переосмислення ролі людей похилого віку в суспільстві. Виклики, пов'язані з впливом демографічних, економічних і соціальних факторів, вимагають забезпечення соціальної адаптації та реадаптації осіб цієї вікової групи, їх суспільної інтеграції з метою збереження людського потенціалу. Ефективним способом підтримання суспільної активності осіб похилого віку, підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці і залучення цієї когорти у трудовий ресурс країни є освіта [1].

У цьому контексті важливо вивчити досвід успішних країн, зокрема США, де залучення осіб похилого віку до навчання стало одним із стратегічних напрямів державної політики і інститутів громадянського суспільства. Вивчення досвіду державної політики США щодо освіти людей похилого віку здійснюється для можливості його використання в Україні.

Середня тривалість життя людини, народженої на початку ХХ ст. становила 47 років, тоді як на початку ХХІ ст. – 77 років. Починаючи з 70-х років і до сьогодні, тривалість життя в країнах, з якісними громадським і соціальним піклуванням підвищилася ще на 15-20 років. І сьогодні людство має 20-25 років пост пенсійного життя, яке необхідно провести змістовно і корисно [2].

Процес демографічного старіння населення став незаперечним фактом суспільного життя розвинутих країн світу, який, згідно з усіма варіантами прогнозів демографічної ситуації у світі, буде відбуватися до 2300 року. У таких країнах, починаючи з 1960рр. сформувався новий соціально - демографічний прошарок - «молоді люди похилого віку» - «youngold»: «старші дорослі» у США, і «люди третього віку» в Європі, Австралії, Новій Зеландії. В інтерпретації британського соціолога П. Ласлетта, третій вік – це результат економічного і демографічного розвитку, успішної соціальної політики. Людей, які народжені в період 1946-по 1964 р. в США називають поколінням «бебібумерів». Ця когорта людей в розвинутих країнах характеризується найвищим рівнем матеріального і соціального забезпечення, освіти і здоров'я [3].

Таким чином, середину ХХ ст. можна вважати початком нової соціальної групи – «люди вільного часу», для якої необхідне ініціювання системи економічних, оздоровчих, культурних соціальних і психічних потреб.

Особливо чітко це можна відстежити на прикладі країни США, де соціальні акції цієї категорії людей поза пенсійного віку були започатковані рухом «Сиві Пантери» ще на початку 70рр. ХХ ст.

Доведено, що одним з головних факторів, які спонукають людину до навчальної діяльності у похилому віці, є її попередня освіта: чим вищий її рівень, тим більша ймовірність того, що людина буде брати участь у освітніх програмах для старших дорослих [4]. Освітні програми розглядаються старшими людьми, як можливість подальшої самореалізації особистості: люди у похилому віці намагаються задовольнити свій інтелектуальний потенціал та освітні інтереси, які не були реалізовані в молодості. Крім того, у пізньому віці люди найбільше шкодують, що або не здобули освіти, або ж приділяли їй недостатньо часу.

Іншим вагомим чинником розвитку освіти людей похилого віку стала, так звана «змішана схема життя»: робота

поєднується з освітою, і з дозвіллям, а пенсія може бути часом дозвілля, освіти і роботи.

Можна зауважити, що освіта молодих осіб в основному пов'язана з подальшою кар'єрою, компетенціями чи фахом, новими знаннями, а в похилому віці фокус уваги зміщується на особистісний інтерес, відповідно до сфери зацікавлення. Вимогою часу стало формування державної політики, яка б базувалася на нових підходах до старіння і пост-пенсійної фази життя.

Таким чином, пріоритет підготовки людей похилого віку до нових можливостей і нових професійних ролей в США був внесений на Урядовий рівень під назвою «Освіта для всіх», де була закріплена можливість надавати особам старше 65 років безоплатну освіту в коледжах, з перспективою зробити подібну програму і у вишах.

У період стрімкого технічного, технологічного та економічного розвитку країн сьогодні, зокрема в США, перепідготовка і навчання старших дорослих (людей похилого віку), стає важливим напрямком соціально-економічної політики в американському суспільстві. Гарним прикладом для досвіду України є можливість побачити, як на урядовому рівні враховуються тенденції політики США для людей «третього покоління». Приємно відзначити, що на самому високому рівні країни зрозуміло, що ціложиттєвий розвиток особистості вважається однією з головних умов економічного зростання будь-якої країни в майбутньому. Освіта людей похилого віку повинна стати важливим напрямком державної політики і інститутів громадянського суспільства в Україні.

Список використаних джерел:

1. Чаграк Н. І. Вплив демографічних і соціально-економічних факторів на розвиток освіти людей похилого віку у США / Н. І. Чаграк // Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Вісник Київського

національного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогіка / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ: ВПЦ «Київ. ун-т», 2016.-2016. Вип.2 (4).-С.77-83.

2. National Center for Health Statistics, Health, United States, 2012.- Hyattsville, MD, 2013. – 506 p.

3. Laslet P. A. Fresh Map of Life; The Emergence of the Third Age.- Cambridge, MA: Harvard University Press, 1991.

4. Snyder T., Hoffman C., Geddes C. Digest of Educational Statistics. – Washington, D.C.: US Department of Education, National Center for Educational Statistics, 1997.